

in samenwerking met

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Kapelleriestraat 34-36, Staden

Een nota van het uitgesteld traject (Vooronderzoek met ingreep in de bodem: proefsleuven)

Auteur:

I. Van Kerkhoven

Erkend archeoloog:

I. Van Kerkhoven (OE/ERK/Archeoloog/2016/00140)

Colofon

VEC Nota 1011

Kapelleriestraat 34-36, Staden

Een nota van het uitgesteld traject (Vooronderzoek met ingreep in de bodem: proefsleuven)

Vlaams Erfgoed Centrum BV

Auteur: I. Van Kerkhoven

In opdracht van: Vertrouwelijk

Foto's en tekeningen: Vlaams Erfgoed Centrum BV, tenzij anders vermeld

© Vlaams Erfgoed Centrum BV, Geel, augustus '22

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Vlaams Erfgoed Centrum BV.

Vlaams Erfgoed Centrum BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Vlaams Erfgoed Centrum BV

Liesdonk 5

2440 Geel

info@vlaamserfgoedcentrum.be

www.vlaamserfgoedcentrum.be

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Algemeen	5
1.2	Administratieve gegevens	5
1.3	Archeologische voorkennis en maatregelen	8
1.4	Doelstelling en onderzoeksvragen	8
1.5	Huidig gebruik en verstoringen	9
1.6	Beschrijving van de geplande werken	10
2	Werkwijze en onderzoeksstrategie	11
2.1	Strategie	11
2.2	Methodiek tijdens het veldwerk	14
3	Assessmentrapport	15
3.1	Methoden, technieken en criteria bij het assessment	15
3.2	Aardkundige beschrijving	15
3.2.1	Inleiding	15
3.2.2	Geologische en bodemkundige achtergrondinformatie	16
3.2.3	Bodemopbouw in het projectgebied	17
3.3	Assessment van de sporen	18
4	Besluit	22
4.1	Assessment van het onderzochte gebied	22
4.2	Potentieel op kennisvermeerdering	23
5	Samenvatting	24
	Literatuur	25
	Geraadpleegde websites	25
	Bijlage 1 Plannenlijst	26
	Bijlage 2 Fotolijst	28
	Bijlage 3 Sporenlijst	29
	Bijlage 4 Fotolijst	29
	Bijlage 5 Tekeningenlijst	29
	Bijlage 6 Hoogtekaarten	30
	Bijlage 7 Sporenkaarten	31
	Bijlage 8 Referentieprofiel	34
	Afkortingen in de database	35

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren	
Nieuwste tijd:		19 ^e E - heden
Nieuwe tijd:		16 ^e E - 18 ^e E na Chr.
Middeleeuwen:		5 ^e E - 15 ^e E na Chr.
Late Middeleeuwen	13 ^e E - 15 ^e E na Chr.	
Volle Middeleeuwen	10 ^e E - 12 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen C / Karolingische periode	8 ^e E - 9 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen B / Merovingische periode	6 ^e E - 8 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen A / Frankische periode	5 ^e E - 6 ^e E na Chr.	
Romeinse tijd:		57 voor Chr. - 402 na Chr.
IJzertijd:		800 - 57 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 57 voor Chr.	
Midden IJzertijd	475/450 - 250 voor Chr.	
Vroege IJzertijd	800 - 475/450 voor Chr.	
Bronstijd:		2100/2000 - 800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):		5300 - 2000 voor Chr.
Finaal-Neolithicum	3000 - 2000 voor Chr.	
Laat Neolithicum	3500 - 3000 voor Chr.	
Midden Neolithicum	4500 - 3500 voor Chr.	
Vroeg Neolithicum	5300 - 4800 voor Chr.	
Mesolithicum (Midden Steentijd):		ca. 9500 - 4000 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):		tot 10 000 voor Chr.

Bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum, in samenwerking met Ruben Willaert, in augustus 2022 een nota van het uitgestelde traject opgesteld voor de resultaten van het proefsleuvenonderzoek dat uitgevoerd werd aan de Kapelleriestraat 34-36 in de West-Vlaamse gemeente Staden (afb. 1-2). Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de verkaveling van de gronden. De nota volgt op een reeds bekrachtigde archeologienota, uitgevoerd door Ruben Willaert in 2019.¹

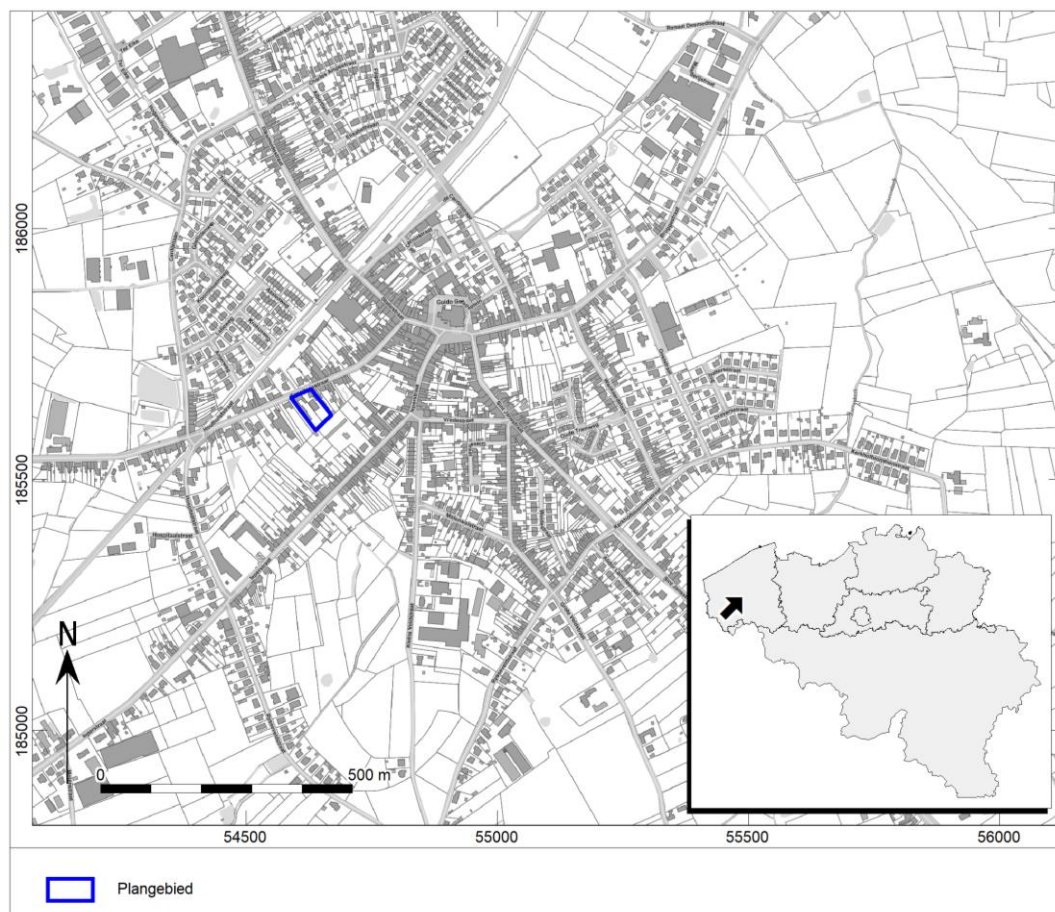
De bouwwerken waren ondertussen al gestart. Het Agentschap Onroerend Erfgoed (provincie West-Vlaanderen), IOED Radar (Roeselare) en Ruben Willaert werden hiervan op de hoogte gebracht door de opdrachtgever. Om toch nog een waardering aan het plangebied te kunnen geven, werd in samenspraak met de erfgoedconsulent besloten om een beperkt proefsleuvenonderzoek uit te voeren op de nog beschikbare vrije ruimte.

Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd op 12 augustus 2022 door Inne Van Kerkhoven (veldwerkleider, erkend archeoloog) en Michiel De Wachter (assistent archeoloog). De graafmachine werd geleverd door de firma Verysse. De documentatie die tijdens de archeologische prospectie werd verzameld, zal worden bewaard bij het Vlaams Erfgoed Centrum.

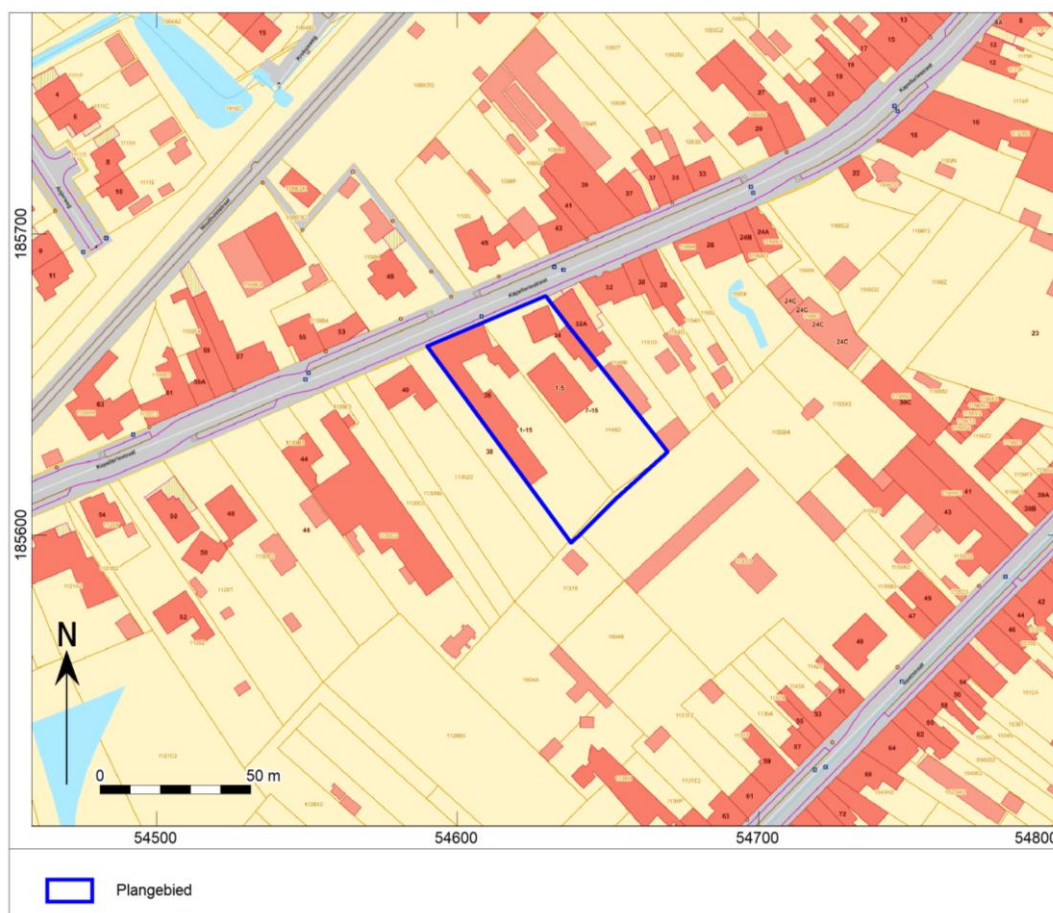
1.2 Administratieve gegevens

Uitgevoerde fasen binnen nota:	Proefsleuvenonderzoek (archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem)
Aanleiding:	Verkaveling
Locatie:	Kapelleriestraat 34-36
Plaats:	Staden
Gemeente:	Staden
Provincie:	West-Vlaanderen
Kadastrale gegevens:	Gemeente Staden, Afdeling 1, Sectie A, 1146c, 1146d, 1146e, 1130w2
Diepte bodemverstoring:	onbekend
Oppervlakte plangebied:	3.114m ² / ca. 0,3ha
Coördinaten (<i>bounding box</i>):	54.590,039 / 185.662,588
<i>Lambertcoördinaten (EPSG:31370):</i>	54.629,357 / 185.679,346
	54.669,835 / 185.627,524
	54.637,865 / 185.597,358
ID archeologienota:	12.967
Projectcode:	2022G208
VEC-projectcode:	5040221
Auteur:	I. Van Kerkhoven
Projectmedewerker(s):	I. Van Kerkhoven (veldwerkleider, erkend archeoloog)
	M. De Wachter (assistent archeoloog)
Erkend archeoloog:	I. Van Kerkhoven (erkend archeoloog, OE/ERK/Archeoloog/2016/00140)
Datum onderzoek:	12 augustus 2022
Beheer en plaats documentatie:	Vlaams Erfgoed Centrum
Relevante thesaurustermen:	proefsleuven, zandleem

¹ ID 12.967; Heirman 2019.

Afb. 1. Het plangebied en omgeving op de Basiskaart Vlaanderen (GRB).

Afb. 2. Het plangebied op de Basiskaart Vlaanderen (GRB).

1.3 Archeologische voorkennis en maatregelen²

Er werden nog geen archeologische onderzoeken uitgevoerd binnen het plangebied. In het kader van de geplande werken werd een archeologienota opgesteld (ID 12.967), bestaande uit een bureauonderzoek.

De cartografische bronnen geven aan dat het onderzoeksgebied zich enkele honderden meters ten westen van de historische kern van Staden situeert. Op de Ferrariskaart is het verloop van de huidige Kapelleriestraat reeds te herkennen en is het onderzoeksgebied gekarteerd als akkerland. Ter hoogte van het terrein wordt geen bebouwing afgebeeld. De 19de -eeuwse bronnen geven geen wijzigingen inzake het landgebruik. Wel wordt een buurtweg weergegeven met een noordwest-zuidoost oriëntatie. De concentratie bebouwing aan de overzijde van de weg is in omvang toegenomen. Tijdens WO I komt Staden achter het front te liggen, in het Duitse achterland. In juli 1917 worden de inwoners van Staden geëvacueerd naar aanleiding van de Derde Slag om Ieper en het opschuiven van het front in oostelijke richting. Staden wordt tijdens de oorlog grotendeels vernield. Op de loopgravenkaart van september 1918 zijn geen WO I-structuren weergegeven. De aanwezigheid van barakken en spoorweginfrastructuur in de directe omgeving van het plangebied wijzen wel op het belang van Staden als logistiek knooppunt. Het oudste luchtbeeld geeft reeds de huidige situatie grotendeels weer. De impact van de huidige bebouwing en verharding op het bodemarchief is ongekend.

De gekende archeologische vindplaatsen in de ruime omgeving zijn eerder schaars. Dit gebrek aan data weerspiegelt naar alle waarschijnlijkheid een gebrek aan onderzoek en niet zozeer de afwezigheid van bewoning in het verleden. Een kilometer ten noordwesten van het huidige onderzoeksgebied, op hoger gelegen terrein, werd in het kader van de ontwikkeling van het bedrijventerrein 'Ter Eke' een proefsleuvenonderzoek en vlakdekkend onderzoek uitgevoerd. Hierbij kwamen resten aan het licht van vermoedelijk een Romeinse weg en sporen van een volmiddeleeuwse site met walgracht (CAI 150.893, CAI 150.894 en CAI 159.345). Relevant voor het onderzoeksgebied is eveneens de toevalsvondst van een gepolijste vuurstenen bijl aan de overzijde van de vallei van de Zarrenbeek, hetgeen wijst op menselijke aanwezigheid in de omgeving vanaf het Neolithicum (CAI 75.154). Verspreid doorheen het landschap zijn op het kaartbeeld van de CAI eveneens meerdere cartografische indicatoren weergegeven van laatmiddeleeuwse hoeves met walgracht. Hoewel de beschikbare gegevens beperkt zijn kan op basis van de vindplaatsen uitgegaan worden van menselijke aanwezigheid vanaf het Neolithicum en bewoning in de Romeinse periode en Middeleeuwen.

De geplande werken betekenen een bedreiging van het mogelijk aanwezige bodemarchief. Bijkomend archeologisch vooronderzoek was nodig om na te gaan of op het terrein een waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is.

1.4 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het proefsleuvenonderzoek heeft tot doel om de verwachting opgesteld tijdens het bureauonderzoek te toetsen en, indien de aanwezigheid van sporen kan worden gestaafd, een waardering aan de vindplaats te geven.

In het Programma van Maatregelen werden de volgende onderzoeksvragen opgesteld voor het proefsleuvenonderzoek:⁴

- *Wat zijn de waargenomen bodemhorizonten, beschrijving + duiding? Hoe verhouden de waarnemingen in de profielputten zich ten opzichte van deze van het landschappelijk bodemonderzoek?*
- *In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Is er sprake van lokale verstoring?*
- *Zijn er (nog) bodemsporen aanwezig? In welke mate zijn ze natuurlijk of antropogeen? Beschrijf.*

² Heirman 2019.

⁴ Van Goidsenhoven 2019.

- *Op welke diepte bevindt het archeologisch leesbare niveau? Is er sprake van meerdere sporenniveaus?*
- *Wat is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Kunnen de bodemkundige vaststellingen gerelateerd worden aan de eventuele afwezigheid van antropogene sporen?*
- *Wat is de relatie tussen de bodem, het landschap en de archeologische waarnemingen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren, is er een ruimtelijk verband?*
- *Kan op basis van het gerecupereerde materiaal een uitspraak gedaan worden over datering of fasering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Kan op basis van de waargenomen archeologische fenomenen een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de menselijke aanwezigheid?*
- *Zijn er indicaties die wijzen op de inrichting van een erf of nederzetting?*
- *Zijn er indicaties voor de inrichting van een funeraire ruimte? wat is de omvang? hoeveel niveaus? geschatte aantal individuen?*
- *Hoe verhouden de waarnemingen zich tot de cartografische gegevens?*
- *Wat betekenen de gegevens mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale ontwikkeling en geschiedenis?*
- *Voor waardevolle vindplaats(en) die bedreigd worden door de geplande werkzaamheden: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (m.a.w. is behoud in situ mogelijk)?*
- *Voor bedreigde waardevolle vindplaatsen die niet in-situ bewaard kunnen blijven:*
 - *Wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?*
 - *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?*
 - *Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?*
 - *Zijn er voor de beantwoording van de vraagstelling(en) natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?*

1.5 Huidig gebruik en verstoringen

Het plangebied is gelegen in de Kapelleriestraat, ter hoogte van huisnummers 34 en 36, op zo'n 300m ten zuidwesten van de huidige dorpskern (kerk) van Staden. Het projectgebied beslaat een oppervlakte van ca. 3.114m² en omvat percelen 1146c, 1146d, 1146e en 1130w2 van afdeling 1, sectie A. De noordwestelijke grens sluit aan bij de Kapelleriestraat; de noordoostelijke grens wordt bepaald door perceel 1148b; de zuidoostelijke grens wordt uitgemaakt door perceel 1145d; en de zuidwestelijke grens door perceel 1130v2. Zo'n 160m ten noorden, oosten en westen stroomt de Zarrenbeek.

De vroegere bebouwing was allemaal al gesloopt. De nieuwe bouwwerken centraal binnen het plangebied zijn ondertussen al gestart. Ook de nutsleidingen en riolering onder de toekomstige weg, zijn al aangelegd.

Afb. 3. Luchtfoto 2015 met de vroegere bebouwing in beeld.

1.6 Beschrijving van de geplande werken

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling van negen loten met bijhorende infrastructuur in de vorm van wegenis, parkeergelegenheid en nutsleidingen. Het lijdt geen twijfel dat de geplande werken en het hiermee gepaard gaande werfverkeer en werfinrichting, het potentieel archeologisch niveau over het volledige plangebied bedreigen. Daarom wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een integrale versterking van het terrein.

Opmetingsplan
schaal: 1/250

Afb. 4. Verkavelingsplan (Bron: opdrachtgever).

2 Werkwijze en onderzoeksstrategie

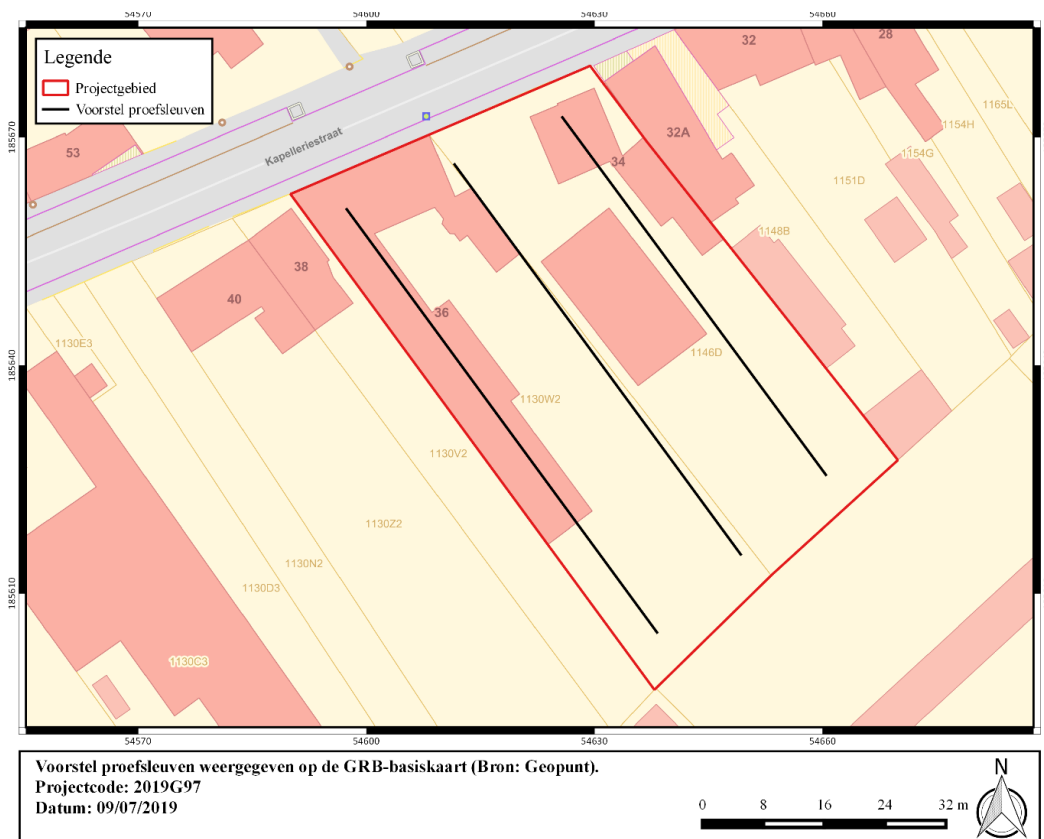
2.1 Strategie

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Gezien de bouwwerken al gestart zijn, kon het onderzoek niet worden uitgevoerd volgens de bepalingen uit het Programma van Maatregelen⁶. Het landschappelijk bodemonderzoek werd niet uitgevoerd. Het proefsleuvenonderzoek kon nog uitgevoerd worden, maar in een beperkte versie (zie verder). Het proefsleuvenonderzoek werd een eerste keer ingepland op 26 juli 2022 met melding van aanvang (ID 6.208). Maar het plangebied bleek toen niet vrij toegankelijk. De werken waren aan de gang en het terrein stond vol met bouw materiaal. Het was praktisch niet mogelijk de sleuven uit te voeren, daarom werd besloten op een later tijdstip terug te komen. Een nieuwe uitvoerdatum werd ingepland tijdens het bouwverlof. Voor de start van het proefsleuvenonderzoek is een nieuwe melding van aanvang gedaan (ID 6.234) bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Tevens is een projectcode aangevraagd in het archeologieportaal (2022G208).

⁶ Van Goidsenhoven 2022.

Oorspronkelijk werden er volgens het Programma van Maatregelen⁷ drie sleuven gepland (afb. 5). Gezien de bouwwerken al gestart waren, kon dit plan niet meer uitgevoerd worden. In overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed (West-Vlaanderen), IOED Radar (Roeselare) en Ruben Willaert werd bepaald dat er twee sleuven aangelegd werden. Een eerste sleuf van 2m breed werd gepland aan de oostzijde van het plangebied (afb. 8), in een strook groen waar later de parkeerplaatsen zouden komen. Een tweede sleuf van 4m breed werd gepland aan de westzijde van het plangebied (afb. 7), tussen de bebouwing en de rand van het terrein. Beide sleuven dienden zo lang als mogelijk was te worden doorgetrokken.

Beide sleuven werden grotendeels aangelegd zoals gepland (afb. 6). Enkel de smalle sleuf aan de oostzijde bereikte niet de volledige lengte. Naar de straatkant toe was nog een grote storthoop aanwezig die is blijven liggen (afb. 9). Vooraan aan de straat bevonden zich enkele putdeksels en kabels. De sleuven hebben een totale oppervlakte van ca. 215m². Dit is ca. 7% van de totale oppervlakte van ca. 3.114m².

Afb. 5. Overzicht van de oorspronkelijk geplande proefsleuven (Bron: archeologienota).

⁷ Van Goidsenhoven 2019.

Afb. 6. Overzicht van de aangelegde proefsleuven op het bouwplan en de GRB.

Afb. 7. Start met de westelijke werkput, gezien richting de straat.

Afb. 8. Zicht op werkput 2, richting het zuiden.

Afb. 9. De storthoop gelegen tussen werkputten 2 en 3.

2.2 Methodiek tijdens het veldwerk

Het archeologische vlak is onder begeleiding van de veldwerkleider machinaal aangelegd door een kraan op rupsbanden met een gladde bak. Het vlak werd zorgvuldig laagsgewijs verdiept. Het vlak is plaatselijk manueel opgeschaafd om de leesbaarheid te bevorderen. Hierna zijn het vlak en de sporen digitaal ingemeten en uitvoerig beschreven (spoornummer, vorm, soort, kleur, samenstelling) met behulp van een GPS. Om de bodemopbouw te bestuderen zijn profielkolommen aangelegd. De profielkolommen zijn handmatig opgeschaafd en vervolgens ingekrast. De kolommen zijn bestudeerd door een aardkundige. De lithologische lagen zijn gedocumenteerd, alsook de archeologisch relevante lagen zoals vegetatiehorizonten, cultuurlagen en sporen. Alle lagen zijn beschreven op textuur, kleur en bodemkundige verschijningen.

3 Assessmentrapport

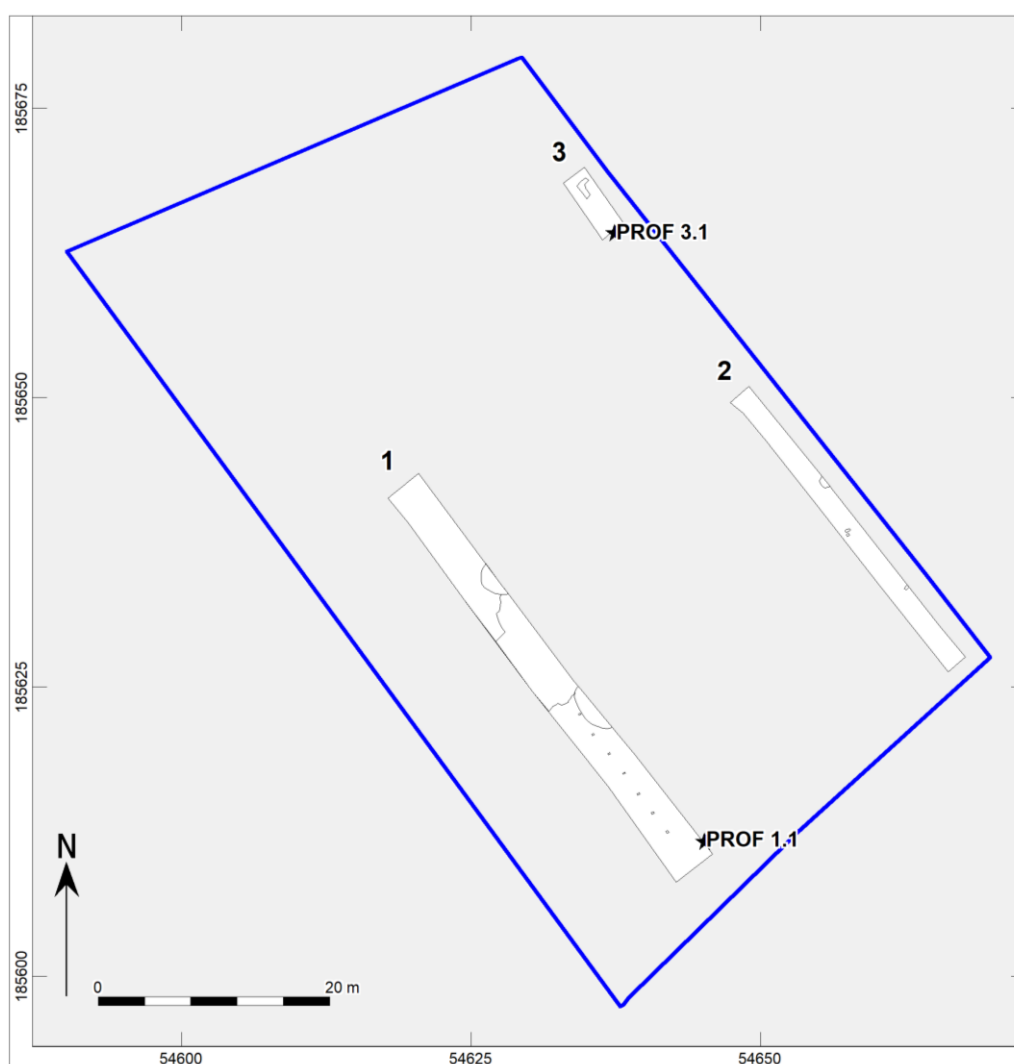
3.1 Methoden, technieken en criteria bij het assessment

Het assessment van de sporen werd uitgevoerd op basis van de digitale plannen, de foto's en de beschrijvingen.

3.2 Aardkundige beschrijving

3.2.1 Inleiding

Verspreid over het terrein zijn twee profielkolommen opgeschaafd en gedocumenteerd (afb. 10). Tijdens het onderzoek zijn alle profielwanden beschreven op lithologie, sedimentologie en bodenvorming. De bodems zijn beschreven per onderscheiden hoofd- en subhorizont. Daarnaast zijn, indien aanwezig, sedimentaire structuren beschreven. De X- en Y-coördinaten zijn ingemeten met een GPS met een nauwkeurigheid van 1cm (planimetrie in Lambertcoördinaten (EPSG:31370)). De Z-coördinaten zijn tevens tot op 1cm nauwkeurig bepaald, op basis van de Tweede Algemene Waterpassing.

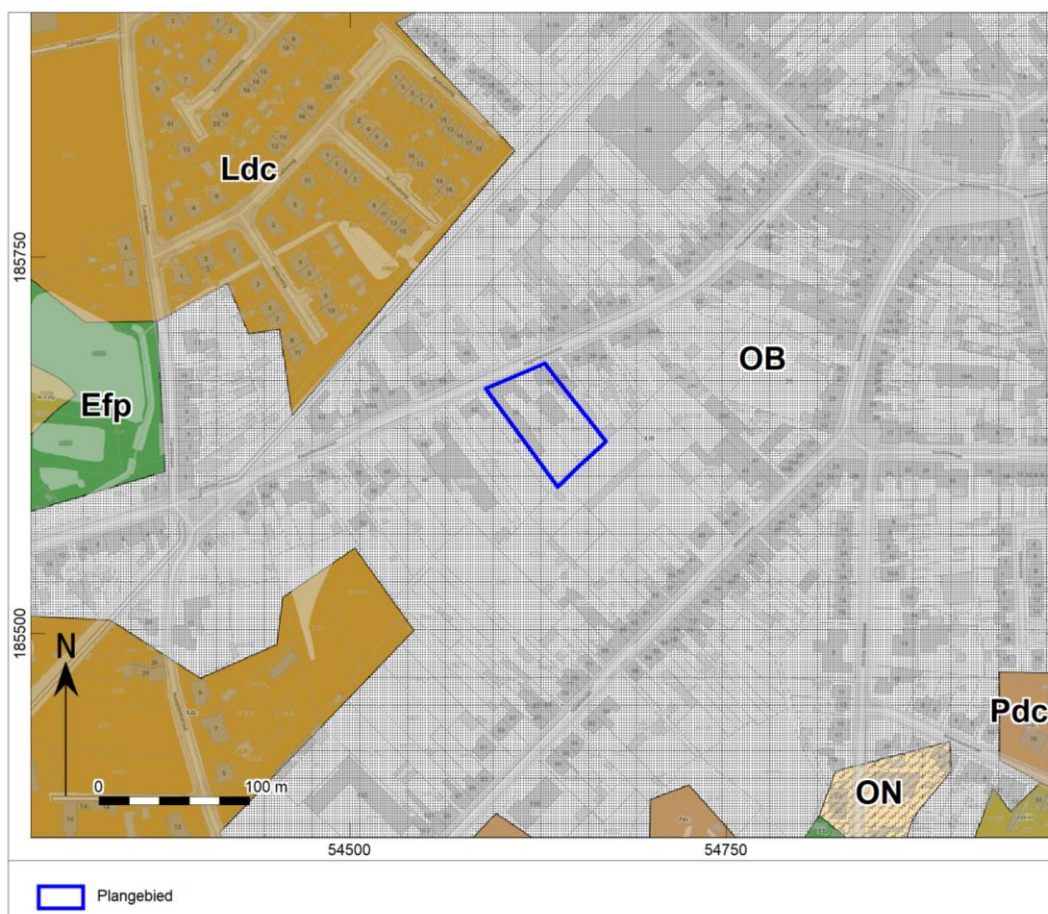

Afb. 10. De locatie van de profielkolommen met nummer.

3.2.2 Geologische en bodemkundige achtergrondinformatie

Resultaten bureauonderzoek⁹

Landschappelijk gezien is Staden gelegen in de zandleemstreek. Het onderzoeksgebied is gelegen op de oostelijke flank van de Stadenberg die deel uitmaakt van de heuvelkam van Westrozebeke. Deze flank wordt ingesneden door het complex van de Zarrenbeek en haar zijtakken die op hun beurt deel uitmaken van het stroomgebied van de Spanjaardbeek/Handzamevaart. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen die rusten op de afzettingen van het Tertiär. Vanwege de ligging binnen de verstedelijkte kern van Staden is geen informatie voor handen op de bodemkaart. Op basis van de omliggende polygonen kan uitgegaan worden van een matig natte zandleembodem die lokaal wordt doorsneden door kleiige beekafzettingen. Het leidt geen twijfel dat deze locatie, op hoger gelegen terrein dat wordt doorsneden door een vertakt beekstelsel, een aantrekkingskracht moet gehad hebben op gemeenschappen jager-verzamelaars vanaf het Holoceen.

Afb. 11. Het plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.

⁹ Heirman 2019.

3.2.3 Bodemopbouw in het projectgebied

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen (afb. 11) wordt in de nabije omgeving van het plangebied een Ldc-bodem aangetroffen. Dit is een matig natte, matig gleyige zandleemgrond met donker grijsbruine bouwvoor. Onder de Ap-horizont komt een bleekbruin uitgeloopte horizont voor die aan de contactzone met de textuur B-horizont zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B-horizont is verbrokkeld, sterk gevlekt en door oxydo-reductieverschijnselen met bruinrode en grijze vlekken doorweven. Soms wordt het materiaal zwaarder of zandiger in de diepte. Heel dikwijls komt op wisselende diepte het Tertiair substraat voor. Boven het klei- of klei-zandsubstraat komt veelal een roestige band voor ten gevolge van het stagnerend water. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B-horizont.¹⁰

Binnen het plangebied werd een zandleembodem aangetroffen die overeenkomt met het Ldc-type (afb. 12-13). De bouwvoor of Ap-horizont is grijsbruin van kleur en gemiddeld 35cm dik. Daaronder wordt de oranjebruine gevlekte textuur B (Bt-horizont) aangetroffen. In werkput 3 lijkt tussen de bouwvoor en de Bt-horizont nog een restant van de E-horizont aanwezig of het gaat om een plaatselijke natuurlijke verkleuring.

Afb. 12. Profiel van werkput 1.

¹⁰ Van Ranst & Sys 2000.

Afb. 13. Profiel van werkput 3.

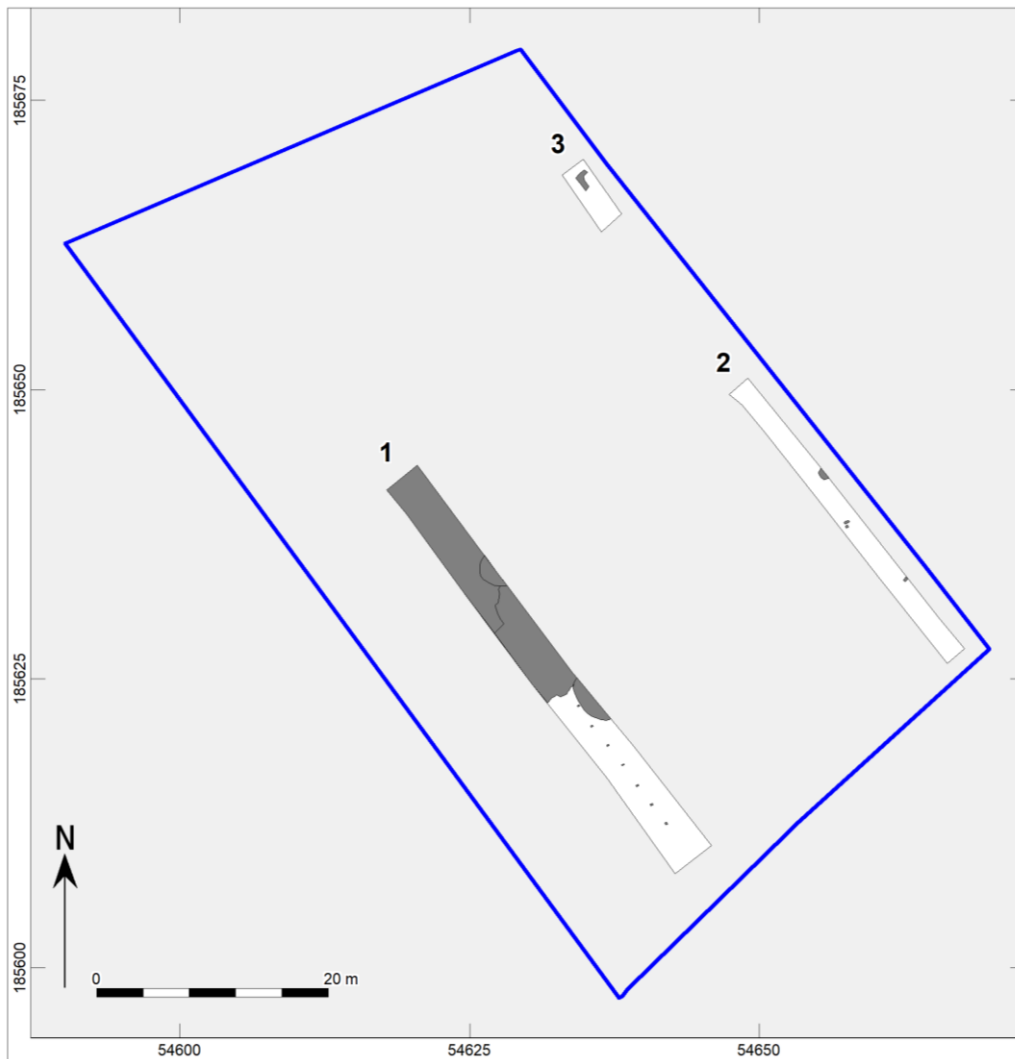
3.3 Assessment van de sporen

Er werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen binnen het plangebied. Alle opgetekende sporen zijn recent van aard (afb. 15). In werkput 1 werd centraal in de zuidelijke helft van de sleuf een rij recente paalkuilen van een schutting aangetroffen. De noordelijke helft van de sleuf is ernstig verstoord en verkleurd door de afbraak van de vroegere bebouwing. In werkput 2 werden enkele kleine kuiltjes opgetekend. Ook deze kuiltjes zijn recent, er werd onder andere plastic in aangetroffen. In werkput 3 werd een uitbraakspoor vol baksteenpuin aangetroffen. Dit is ook een restant van het afbreken van de vroegere bebouwing.

Er werden dus geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Er werden geen vondsten aangetroffen en geen stalen ingezameld. Binnen het plangebied werd geen archeologische vindplaats aangesneden.

Afb. 14. Overzichtskaat van de aangelegde werkputten t.o.v. de vroegere bebouwing.

Afb. 15. Overzichtskartaal van de aangetroffen sporen, alle sporen zijn recent en ingemeten met spoornummer 999.

Afb. 16. Zicht op de zuidelijke helft van werkput 1.

Afb. 17. Zicht op de noordelijke helft van werkput 1.

Afb. 18. Zicht op het vlak van werkput 3.

4 Besluit

4.1 Assessment van het onderzochte gebied

Het bureauonderzoek toonde aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. De geplande werken betekenden een bedreiging van het bodemarchief. Bijkomend archeologisch vooronderzoek was nodig om na te gaan of op het terrein een waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is.¹² De bouwwerken waren ondertussen al gestart. Het Agentschap Onroerend Erfgoed (provincie West-Vlaanderen), IOED Radar (Roeselare) en Ruben Willaert werden hiervan op de hoogte gebracht door de opdrachtgever. Om toch nog een waardering aan het plangebied te kunnen geven, werd in samenspraak met de erfgoedconsulent besloten om een beperkt proefsleuvenonderzoek uit te voeren op de nog beschikbare vrije ruimte.

Binnen het plangebied werd een Ldc-bodem aangetroffen. Dit is een matig natte tot matig gleyige zandleembodem met verbrokkelde/gevlekte Bt-horizont. Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn de archeologisch relevante afzettingen onderzocht op sporen en vondsten. Er werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Er werden geen vondsten aangetroffen en geen stalen ingezameld. Binnen het plangebied werd geen archeologische vindplaats aangesneden.

De gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Wat zijn de waargenomen bodemhorizonten, beschrijving + duiding? Hoe verhouden de waarnemingen in de profielputten zich ten opzichte van deze van het landschappelijk bodemonderzoek?*

De top van de profielen bestaat uit de Ap-horizont of bouwvoor. Deze is grijsbruin van kleur en gemiddeld 35cm dik. Daaronder wordt de oranjebruine Bt-horizont aangetroffen. De Bt-horizont past in het Ldc-bodemtype bestaande uit een sterk gevlekte en verbrokkelde Bt-horizont. In het profiel van werkput 3 is mogelijk een restant van de E-horizont te herkennen, maar het kan ook een lokale natuurlijke verkleuring zijn. De laag is bleek gekleurd, maar werd alleen in dit profiel waargenomen.

- *In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Is er sprake van lokale verstoring?*

De E-horizont ontbreekt zoals zo vaak in leembodems. In het profiel van werkput 3 is mogelijk nog een restant van de E-horizont aanwezig, hoewel het ook om een lokale natuurlijke verkleuring kan gaan. Het noorden van werkput 1 was ernstig verstoord door (de afbraak van) de vroegere bebouwing.

- *Zijn er (nog) bodemsporen aanwezig? In welke mate zijn ze natuurlijk of antropogeen? Beschrijf.*

Er werden bodemsporen aangetroffen, deze zijn antropogeen van aard, maar allen van recente oorsprong. Het noorden van werkput 1 is grotendeels verstoord door de recente bebouwing. In werkput 1 werd een rij paaltjes van een omheining aangetroffen, in werkput 2 recente kuiltjes met plastic en in werkput 3 een restant van de vroegere bebouwing.

- *Op welke diepte bevindt het archeologisch leesbare niveau? Is er sprake van meerdere sporenniveaus?*

Het archeologisch leesbare niveau bevindt zich in de top van de Bt-horizont op een diepte van ca. 30 tot 50cm onder maaiveld. Er werd slechts één relevant niveau aangetroffen.

- *Wat is de bewaringstoestand van de sporen?*

Er werden geen relevante archeologische sporen aangetroffen, enkel recente sporen en verstoringen.

- *Kunnen de bodemkundige vaststellingen gerelateerd worden aan de eventuele afwezigheid van antropogene sporen?*

Het aangetroffen bodemprofiel met een Bt-horizont afgedekt door de Ap-horizont, geeft geen aanleiding tot het ontbreken van sporen.

¹² Heirman 2019.

- *Wat is de relatie tussen de bodem, het landschap en de archeologische waarnemingen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren, is er een ruimtelijk verband?*
- *Kan op basis van het gerecupereerde materiaal een uitspraak gedaan worden over datering of fasering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Kan op basis van de waargenomen archeologische fenomenen een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de menselijke aanwezigheid?*
- *Zijn er indicaties die wijzen op de inrichting van een erf of nederzetting?*
- *Zijn er indicaties voor de inrichting van een funeraire ruimte? wat is de omvang? hoeveel niveaus? geschatte aantal individuen?*
- *Hoe verhouden de waarnemingen zich tot de cartografische gegevens?*
- *Wat betekenen de gegevens mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale ontwikkeling en geschiedenis?*
- *Voor waardevolle vindplaats(en) die bedreigd worden door de geplande werkzaamheden: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (m.a.w. is behoud in situ mogelijk)?*
- *Voor bedreigde waardevolle vindplaatsen die niet in-situ bewaard kunnen blijven:*
 - *Wat is de ruimtelijke afbakening (in X, Y en Z coördinaten) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?*
 - *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht?*
 - *Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?*
 - *Zijn er voor de beantwoording van de vraagstelling(en) natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?*

Bovenstaande onderzoeksvragen kunnen niet beantwoord gezien er binnen het plangebied geen archeologische sporen of vondsten werden aangetroffen.

4.2 Potentieel op kennisvermeerdering

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn de archeologisch relevante afzettingen onderzocht op sporen en vondsten. Er werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Er werden geen vondsten aangetroffen en geen stalen ingezameld. Binnen het plangebied werd geen archeologische vindplaats aangesneden. Er is geen potentieel op kennisvermeerdering. Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd.

5 Samenvatting

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum, in samenwerking met Ruben Willaert, in augustus 2022 een nota van het uitgestelde traject opgesteld voor de resultaten van het proefsleuvenonderzoek dat uitgevoerd werd aan de Kapelleriestraat 34-36 in de West-Vlaamse gemeente Staden. Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de verkaveling van de gronden. De nota volgt op een reeds bekrachtigde archeologienota, uitgevoerd door Ruben Willaert in 2019.

De bouwwerken waren ondertussen al gestart. Het Agentschap Onroerend Erfgoed (provincie West-Vlaanderen), IOED Radar (Roeselare) en Ruben Willaert werden hiervan op de hoogte gebracht door de opdrachtgever. Om toch nog een waardering aan het plangebied te kunnen geven, werd in samenspraak met de erfgoedconsulent besloten om een beperkt proefsleuvenonderzoek uit te voeren op de nog beschikbare vrije ruimte.

Het bureauonderzoek toonde aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. De geplande werken betekenden een bedreiging van het bodemarchief. Bijkomend archeologisch vooronderzoek was nodig om na te gaan of op het terrein een waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is.

Binnen het plangebied werd een Ldc-bodem aangetroffen. Dit is een matig natte tot matig gleyige zandleembodem met verbrokkelde/gevlekte Bt-horizont.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn de archeologisch relevante afzettingen onderzocht op sporen en vondsten. Er werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Er werden geen vondsten aangetroffen en geen stalen ingezameld. Binnen het plangebied werd geen archeologische vindplaats aangesneden. Er is geen potentieel op kennisvermeerdering. Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd.

Literatuur

Agentschap Onroerend Erfgoed, 2019: *Code van Goede Praktijk voor de uitvoering en rapportage over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.*

Ervynck A., Debruyne S. & Ribbens R., 2015: *Assessment; Een handleiding voor de archeoloog.* Onroerend Erfgoed, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed.

Heirman F., 2019: Kapelleriestraat 34-36 (Staden, West-Vlaanderen). Archeologienota, bureauonderzoek (fase 0), deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek, Sint-Michiels-Brugge.

Van Goidsenhoven W., 2019: Kapelleriestraat 34-36 (Staden, West-Vlaanderen). Archeologienota, bureauonderzoek (fase 0), deel 2: Programma van maatregelen, Sint-Michiels-Brugge.

Geraadpleegde websites

<http://www.geopunt.be/kaart>

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<https://onderzoeksbalans.onroenderfgoed.be>

Bijlage 1 Plannenlijst

Projectcode	2022G208
Onderwerp	Plannenlijst
Plannummer	1
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	Locatiekaart van het plangebied en omgeving
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24-8-2022
Plannummer	2
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	Locatiekaart van het plangebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24-8-2022
Plannummer	3
Type plan	Luchtfoto
Onderwerp plan	Luchtfoto 2015 plangebied met vroegere bebouwing
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24-8-2022
Plannummer	4
Type plan	Technische tekening
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	nvt
Plannummer	5
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	Oorspronkelijk geplande proefsleuven
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	nvt
Plannummer	6
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	Aangelegde proefsleuven
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24-8-2022
Plannummer	10
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	Locatie van de profielen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	324-8-2022
Plannummer	11

Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	Bodemkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24-8-2022
Plannummer	14
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	Aangelegde proefsleuven t.o.v. vroegere bebouwing
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24-8-2022
Plannummer	15
Type plan	Overzichtskaart
Onderwerp plan	Allesporenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24-8-2022

Bijlage 2 Fotolijst

Projectcode	2022G208
Onderwerp	Fotolijst
ID	7
Type	Overzicht
Vervaardiging	Digitaal
Onderwerp	Start met de westelijke werkput, gezien richting de straat
ID	8
Type	Overzicht
Vervaardiging	Digitaal
Onderwerp	Zicht op werkput 2, richting het zuiden
ID	9
Type	Overzicht
Vervaardiging	Digitaal
Onderwerp	De storthoop gelegen tussen werkputten 2 en 3
ID	12
Type	Detailfoto
Vervaardiging	Digitaal
Onderwerp	Profiel van werkput 1
ID	13
Type	Detailfoto
Vervaardiging	Digitaal
Onderwerp	Profiel van werkput 3
ID	16
Type	Detailfoto
Vervaardiging	Digitaal
Onderwerp	Zicht op de zuidelijke helft van werkput 1
ID	17
Type	Detailfoto
Vervaardiging	Digitaal
Onderwerp	Zicht op de noordelijke helft van werkput 1
ID	18
Type	Detailfoto
Vervaardiging	Digitaal
Onderwerp	Zicht op het vlak van werkput 3

Bijlage 3 Sporenlijst

OPGR_ID	PUT	VLAK	SPOOR	VULLING	AARDSPoor	VORM_VLAK	VORM_COUPE	DIEPTE	TINT	HOOFDKLEUR	NEVENKLEUR	GEVLEKT	TEXTUUR
STAN-22	1	1	999	1	REC	ONR				GR	BR	ja	LZ3
STAN-22	1	1	5000	1	LG	VLK			DONKER	GL		ja	LZ3
STAN-22	2	1	999	1	REC	ONR				GR	BR	ja	LZ3
STAN-22	2	1	5000	1	LG	VLK			DONKER	GL		ja	LZ3
STAN-22	3	1	999	1	REC	ONR				GR	BR	ja	LZ3
STAN-22	3	1	5000	1	LG	VLK			DONKER	GL		ja	LZ3

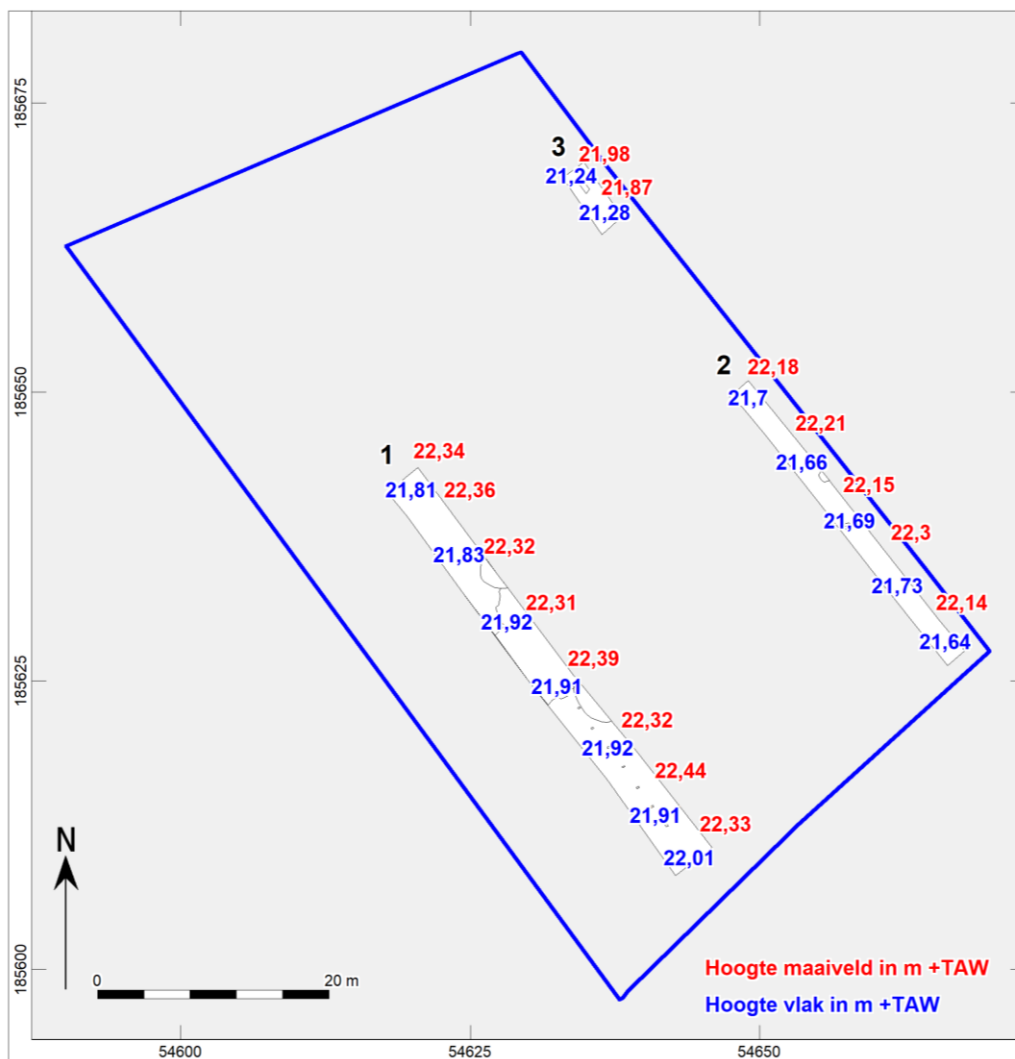
Bijlage 4 Fotolijst

OPGR_ID	NUMMER	SOORT	PUT	VLAK	ONDERWERP	FOTOGRAAF	MEDIUM	DATUM
STAN-22	1	VLAK	1	1	vlak en profiel wp 1	ivk	digitaal	12-8-2022
STAN-22	2	VLAK	2	1	vlak wp 2	ivk	digitaal	12-8-2022
STAN-22	3	VLAK	3	1	vlak en profiel wp 3	ivk	digitaal	12-8-2022

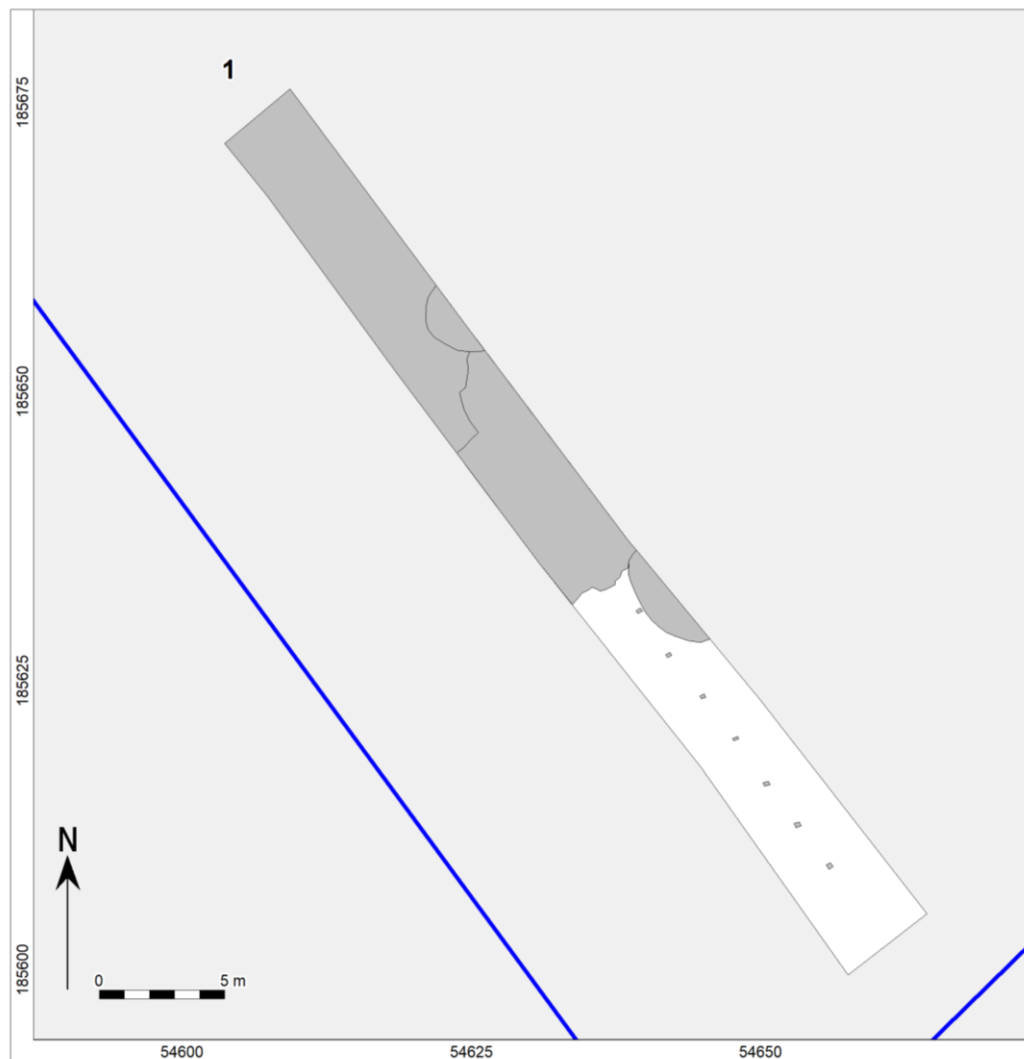
Bijlage 5 Tekeningenlijst

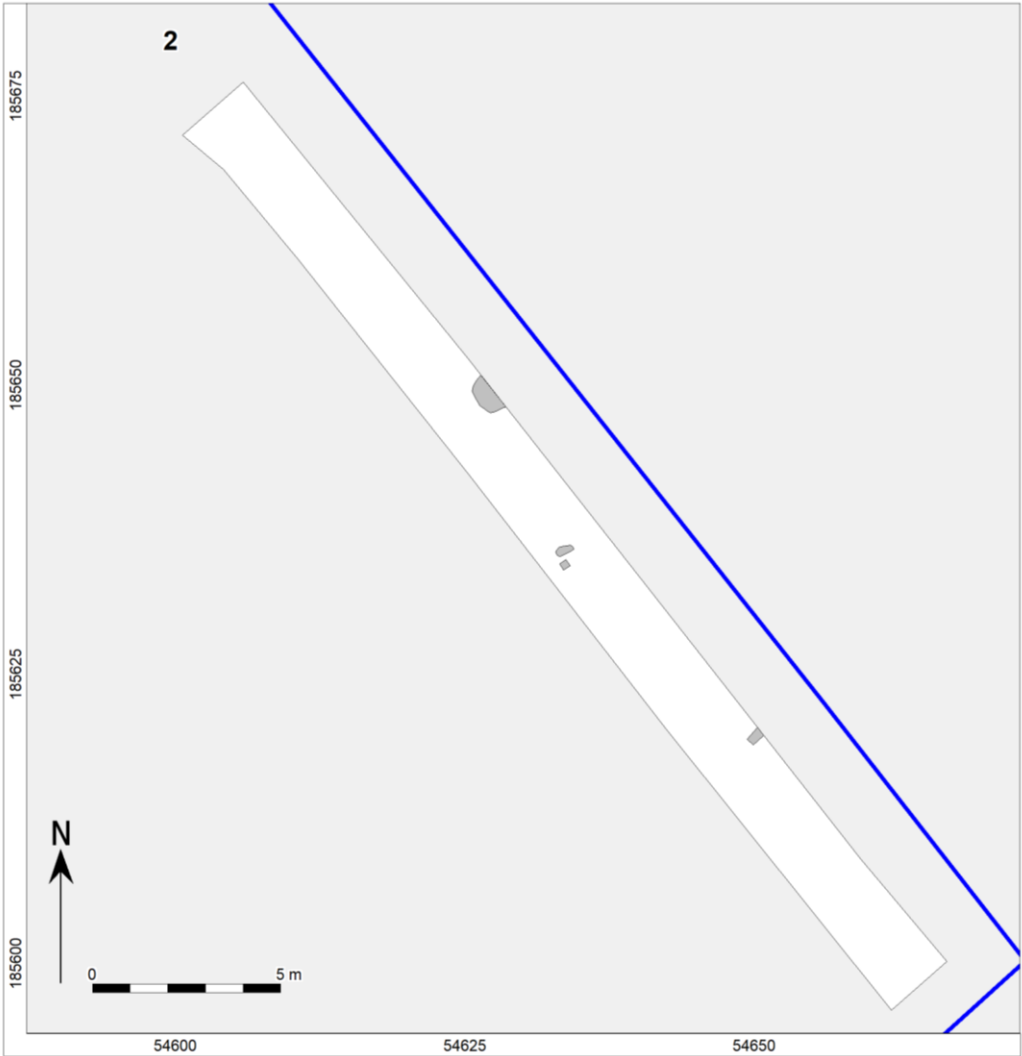
OPGR_ID	CATEGORIE	NUMMER	AARD	OMSCHRIJVING	TEKENAAR	SCHAAL
STAN-22	B	1	MMF A3	profielen	ivk	1/20

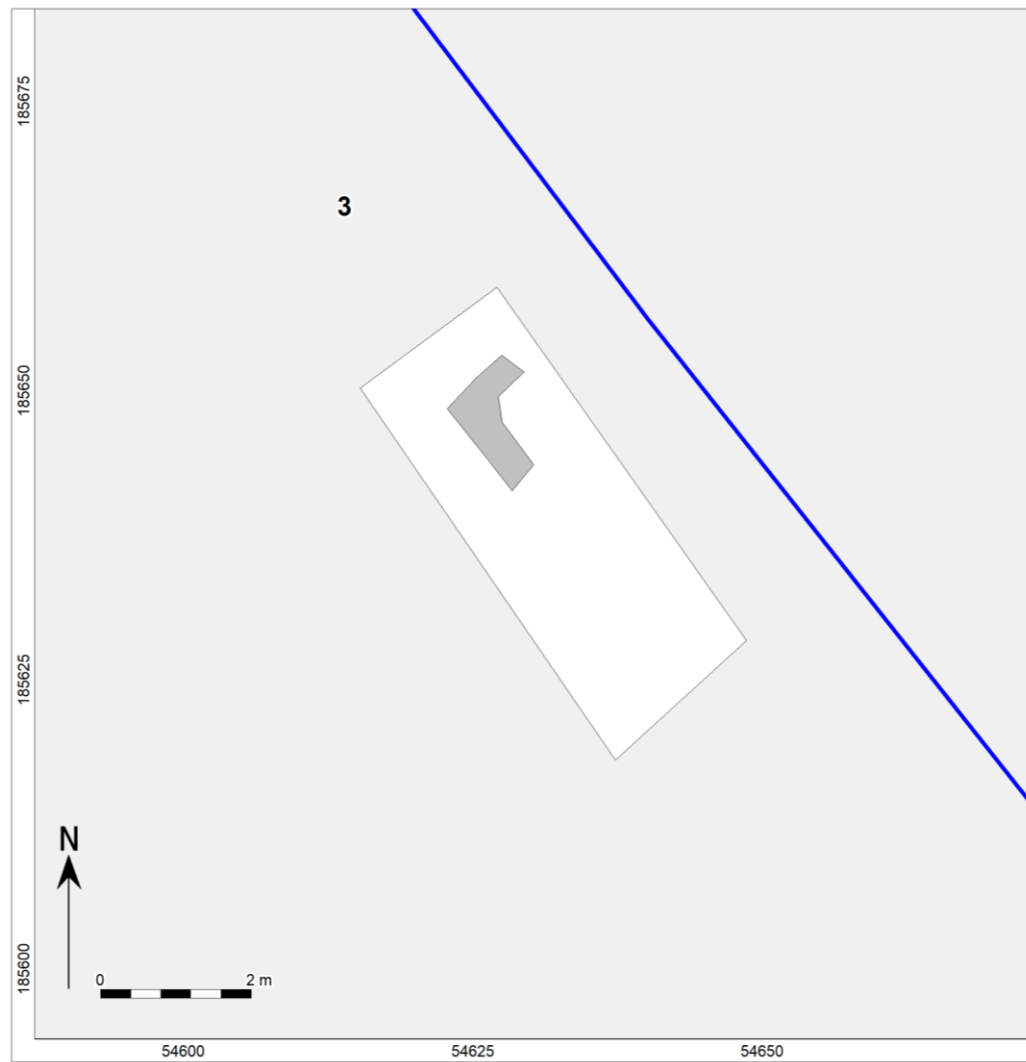
Bijlage 6 Hoogtekaarten

Bijlage 7 Sporenkaarten

Bijlage 8 Referentieprofiel

Referentieprofiel:	1	Landgebruik:	Bebouwd
Datum:	12-8-2022	Vegetatie:	Geen
Type onderzoek:	Proefsleuven	Bodemclassificatie:	OB (Ldc)
Profielkolom nummer	1, WP 1	Fotonummer:	1
Projectcode:	2022G208	Afbeeldingsnummer foto('s):	STAN-22-0002
Weersomstandigheden:	Droog, zonnig		
Beschrijver:	I. Van Kerkhoven		
x-y-coördinaten (Lambert EPSG:31370):	54.645,155 / 185.611,655		
z-coördinaat (m t.o.v. TAW):	22,40		

aardkundige eenheid	bovengrens (cm -mv)	ondergrens (cm -mv)	nat/droog beschreven	textuur	zandmediaan	kleur (visueel)	bodemstructuur	fenomenen	grensduidelijkheid	grensregelmatigheid	interpretatie (aardkundige eenheid)
1	0	34	droog	leem	zandig	grijsbruin			duidelijk	strak	Aph-horizont
2	34	42	droog	leem	zandig	bruin gevlekt			duidelijk	onregelmatig	Bt-horizont (bioturbatie)
3	42	78	droog	leem	zandig	oranjebruin gevlekt		roest	nvt	nvt	Bt-horizont

Afkortingen in de database

REFERENTIELIJSTEN

Versie 1.6

AARD SPOOR

Aard van het spoor

Code	Omschrijving
AKR	(oude) akkerlaag
AWC	aardewerkconcentratie
BA	balk
BES	beschoeiing
BG	boorgat
BKS	bekisting
BOC	botconcentratie
BPA	beschoeiing, palen
BPL	beschoeiing, planken
BPT	beerput/beerkuil
BRL	brandlaag
BU	bustum
BUN	visbun
BV	bouwvoor
CR	crematiegraf
DIG	dierbegraaf
DK	drenkuil
DLT	doorlaat (door een muur)
DP	depressie
DR	drain
EG	erfgreppel
ES	esdek
FU	fuik
GA	gracht
GE	geul
GHE	grafheuvel
GR	greppel
GRK	grafkuil
GT	goot
HA	haard
HAK	haardkuil
HG	huisgreppel
HKC	houtschoolconcentratie
HI	hoefindruk
HO	hout
HU	hutkom
IN	inhumatiegraf
KEL	kelder
KGO	ovale kringgreppel
KGR	ronde kringgreppel
KGV	vierkante kringgreppel
KL	kuil
KS	karrenspoor
LAK	laklaag
LAT	latrine
LG	laag
LO	ophogingslaag
LS	stotlaag
MI	muurinstek
MR	muur
MSK	mestkuil
MST	muursteen
MU	muuruitbraak
NV	natuurlijke verstoring
NVD	dierlijke verstoring
NVP	planttaardige verstoring
OV	oven
PA	houten paal
PAK	paal met paalkuil
PG	paalgat
PGK	paalgat met paalkuil
PK	paalkuil
PL	plank
PLW	plaggenwand
PO	poel
POE	poer
POT	potstal
PS	ploegspoor
PSE	ploegspoor, eergetouw
PSK	ploegspoor, keerploeg
REC	recent

SG	stanggreppel
SI	sib
SL	sloot
SPB	spaatboog
SPG	spitsgracht
SS	spitspoor
ST	steen
STC	steenconcentratie
VL	vlek
VR	vloer
VSC	vuursteenconcentratie
VW	vlechtwerk
WA	waterput
WG	weg
WK	waterkuil
WL	wal
WOO	woonlaag
XXX	onbekend

COUPEVORM

Vorm van de onderkant van het spoor in de coupe

Code	Omschrijving
ONR	onregelmatig
PNT	punt
RND	rond
VLK	vlak
KOM	komvormig
REV	revolvetas
VRK	vierkant
RHK	rechthoekig
NG	niet gecoupeerd

VLAKVORM

Vorm van het spoor op het horizontale vlak

Code	Omschrijving
LIN	lineair
ONR	onregelmatig
OVA	ovaal
RHK	rechthoekig
RND	rond
SIK	sikkelvormig
VRK	vierkant

KLEUR

Duiding van de kleur

Code	Referentie
BE	beige
BL	blauw
BR	bruin
GL	geel
GN	groen
GR	grijs
OR	oranje
PA	paars
RO	rood
RZ	roze
WI	wit
ZW	zwart

Daarnaast:

D	donker
L	licht
SGH	schon
VL	vuil
ZR	zeer

DBRGR = donkerbruingrijs (hoofdkleur is dan grijs)

INSLUITSEL

Aard van een insluitel van een vulling

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AS	as
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BS	baksteen
BW	bouwaardewerk (baksteen, dakpan, tegel)
FE	ijzeroer
FF	fosfaat
GL	glas
HK	houtskool
HL	huttenleem
HT	hout
KI	kiezel
LR	leer
MET	metaal
MN	mangaan
NS	natuursteen
OKR	oker
SGH	schelp
SL	slak
VKL	verbrande klei
VST	vuursteen

TEXTUUR

Textuur van een vulling met NEN-classificatie

<u>Code</u>	<u>NEN</u>	<u>Referentie</u>
K	K	klei
ZK	Ks1	zware klei
MK	Ks2	matig zware klei
LK	Ks3	lichte klei
Z-K		zandigeklei
ZI		zavel
ZZI	Kz1	zware zavel
MZI	Kz2	matig lichte zavel
LZI	Kz3	lichte zavel
L	L	leem
SL	Lz1	siltige leem
Z-L	Lz3	zandigeleem
V	V	veen
V1	Vk3	venige klei
V2	Vk1	kleig veen
V3	VKM	mineraalarm veen
Z-V	Vz1	zandigveen
Z	Z	zand
FZ	Zs1	fijn zand
MZ	Zs1	middelgrof zand
GZ	Zs1	grof zand
ILZ	Zs2	iets lemig zand
LZ	Zs3	lemig zand
IGHZ	g1	iets grindhoudend zand
MGHZ	g2	matig grindhoudend zand
SGHZ	g3	sterk grindhoudend zand
V-Z	Vz3	venig zand
G	G	grind
FG		fijn grind
GG		grof grind
IZHG	Gz1	iets zandhoudend grind
MZHG	Gz2	matig zandhoudend grind
SZHG	Gz3	sterk zandhoudend grind
ST		steen
HT		hout
H0	h1	humushoudend
H1	h2	matig humeus
H2	h3	humusrijk

INHOUD

Aard van het materiaal van een vondst

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AW	aardewerk vaatwerk
AWG	gedraaid aardewerk
AWH	handgevoemd Aardewerk
BAKSTN	baksteen
DAKPAN	dakpan
AXB	bot (geen schelp)
OMB	bot menselijk
ODB	bot dierlijk
CREM	crematieresten
BOUVMAT	bouwaardewerk (keramisch, geen steen)
COP	copoliet
GLS	glas (geen slak)
HK	houtskool
HT	hout (geenhoutskool, geen plantaardige resten)
KER	keramische objecten (weefgewichten e.d.)
ODL	leer
MXX	metaal (geen slak)
MCU	koper/brons
MFE	ijzer
MPB	lood
MIX	gemengd
SXX	natuursteen (geen vuursteen)
PJP	pijpenkoppen en -stelen
SGH	schelp
SLAK	slakken
TEGEL	tegel
OTE	textiel, touw
HUTTELM	verbrande klei (geen lemen gewichten)
SVU	vuursteen
XXX	overig

MONSTER

Aard van een monster

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
MA	monster algemeen
MAR	monster artropoden
MBOT	monster bot
MC14	monster voor ¹⁴ C-datering
MCH	chemischmonster
MCR	crematiemonster
MD	monster voor dendrochronologischonderzoek
MDIA	diatomeemonster
MDNA	DNA-monster
MFF	fosfaatmonster
MHK	houtskoolmonster
MHT	houtmonster
MP	pollenmonster
MSC	schepemonster
MSL	monster slijplaat
MZ	zadenmonster voor botanischonderzoek

VERZAMELWIJZE

Manier waarop een vondst of monster is verzameld.

<u>Code</u>	<u>Referentie</u>
AAC	aanleg coupe (handmatig schaven)
AANV	aanleg vlak of profiel (handmatig)
BIGB	bigbag
COUP	couperen (handmatig)
DETC	detectorvondst
LICH	lichten (vondst met omringende grond integraal verwijderd)
MAA	machinale aanleg
MAF	machinale afwerking (of machinaal couperen)
MSCH	machinaal schaven
PUNT	puntvondst (ingemeten)
SCHA	uitschaven (handmatig)
SPT	uitspitten (handmatig)
TROF	troffelen